

ĐÁNH GIÁ TÌNH HÌNH NĂM HỌC 2008 - 2009 VÀ PHƯƠNG HƯỚNG, NHIỆM VỤ TRỌNG TÂM CỦA GIÁO DỤC MẦM NON, GIÁO DỤC PHỔ THÔNG, GIÁO DỤC THƯỜNG XUYÊN VÀ GIÁO DỤC CHUYÊN NGHIỆP NĂM HỌC 2009 - 2010

LTS. Ngày 24/7/2009, tại Đà Nẵng, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã tổ chức Hội nghị tổng kết năm học 2008 - 2009 và triển khai nhiệm vụ năm học 2009 - 2010.

Nhân dịp khai giảng năm học mới 2009 - 2010, Tạp chí Khoa học Giáo dục xin trích đăng, giới thiệu những nội dung chính của Báo cáo do Thứ trưởng Nguyễn Vinh Hiển thay mặt lãnh đạo Bộ trình bày tại Hội nghị.

A. Năm kết quả nổi bật năm học 2008 - 2009

1. Năm học 2008 - 2009, công tác chỉ đạo của Bộ đã tập trung lựa chọn giải quyết những vấn đề then chốt, bám sát thực tiễn, đề ra các giải pháp cụ thể quyết tâm chỉ đạo và triển khai thực hiện.

Thực hiện kết luận số 242-TB/TW của Bộ Chính trị, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã xây dựng Chương trình hành động tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương 2 (khóa VIII), phương hướng phát triển giáo dục (GD) và đào tạo đến năm 2020, đây là cơ sở quan trọng để xây dựng nhiệm vụ năm học 2009 - 2010 và Chiến lược phát triển GD giai đoạn 2011 - 2020; Xây dựng báo cáo trình ủy ban Văn hóa GD thanh thiếu niên nhi đồng của Quốc hội về kết quả thực hiện đổi mới chương trình GD phổ thông theo Nghị quyết 40 của Quốc hội.

Đề án đổi mới cơ chế tài chính GD giai đoạn 2009 - 2014 đã được Quốc hội thông qua Nghị quyết về chủ trương, định hướng đổi mới một số cơ chế tài chính GD từ năm học 2010 - 2011 đến năm học 2014 - 2015.

Ứng dụng công nghệ thông tin (CNTT) trong công tác điều hành, quản lý GD và phục vụ đổi mới phương pháp dạy và học có sự chuyển biến mạnh mẽ, kết nối Internet trong hệ thống GD có chuyển biến đột phá.

Phong trào thi đua "Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực" đã đạt được kết quả cao trong năm đầu triển khai, tạo tiền đề quan trọng và tin cậy cho việc hình thành cơ chế toàn hệ thống chính trị và các lực lượng chăm lo cho sự phát triển GD, nâng cao chất lượng GD toàn diện, hình thành đạo đức và nhân cách cho

học sinh.

GD mầm non, GD dân tộc đặc biệt đối với vùng khó khăn, vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc được đẩy mạnh; các giải pháp nhằm khắc phục tình trạng học sinh ngồi sai lớp, học sinh yếu kém, học sinh bỏ học các cấp học được triển khai quyết liệt; việc đổi mới phương pháp dạy học và kiểm tra đánh giá đối với các môn Ngữ văn, Lịch sử, Địa lí, GD công dân được triển khai mạnh mẽ; thi tốt nghiệp trung học phổ thông và bổ túc trung học phổ thông năm 2009 được cải tiến qua việc thi theo cụm trường và chấm chéo bài tự luận giữa các tỉnh, đảm bảo nghiêm túc và khách quan; duy trì giao ban vùng định kì có chất lượng, kịp thời xử lí các vấn đề nảy sinh.

2. Sau 3 năm thực hiện Chỉ thị số 33/2006/CT-TTg của Thủ tướng Chính phủ thông qua cuộc vận động "Hai không" của ngành với 4 nội dung: "Nói không với tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong GD, nói không với vi phạm đạo đức nhà giáo và việc ngồi sai lớp" đã làm chuyển biến sâu sắc nhận thức của xã hội, của các cấp quản lý GD, các nhà trường, học sinh và cha mẹ học sinh. Việc giảng dạy và học tập thực chất đã đi vào nền nếp, học sinh chăm học hơn. Việc giúp đỡ học sinh học lực yếu kém đã được các cơ quan quản lý chỉ đạo chặt chẽ, các trường triển khai quyết liệt và thu được kết quả tương đối tốt, góp phần nâng cao kết quả các kì thi. Lãnh đạo Bộ và các Vụ đã thường xuyên đi sâu đi sát nắm bắt tình hình cụ thể, những khó khăn, vướng mắc của các vùng trên toàn quốc; phối hợp với các ban ngành đoàn thể, UBND và chính quyền địa phương các cấp để ra

các giải pháp tích cực phục vụ phát triển GD của các địa phương.

3. Thông qua ba cuộc vận động và phong trào thi đua “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực” của ngành GD, sự tăng cường đầu tư, quan tâm chỉ đạo của Đảng và chính quyền các cấp, sự phối hợp của các ban ngành đoàn thể và quan tâm của gia đình, sự nỗ lực của các em học sinh, về tổng thể chất lượng GD đã được nâng cao hơn, tạo tiền đề cho việc phát triển nhanh hơn trong các năm sau.

4. Cơ sở vật chất GD đã tiếp tục được cải thiện, nhất là ở các vùng khó khăn. Các nguồn lực từ ngân sách nhà nước, từ hợp tác quốc tế và từ xã hội đã được kết hợp để đẩy mạnh việc kiên cố hóa trường, lớp học, xây dựng nhà công vụ cho giáo viên và kí túc xá cho sinh viên.

5. Năm học 2008 - 2009 đã tạo ra được những tiền đề mới cho phát triển GD ở giai đoạn sau như: Quản lí nhà nước về GD đã có tiến bộ, trong đó quản lí chất lượng GD được thực hiện ngày một thực chất hơn; Cơ chế quản lí tài chính GD đã được xác lập tạo nguồn lực để phát triển GD; nhiều chỉ tiêu đề ra trong Chiến lược phát triển GD 2001 - 2010 đã được thực hiện tạo tiền đề cho việc xây dựng Chiến lược phát triển GD giai đoạn 2011 - 2020; phong trào thi đua “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực” qua năm học đầu tiên triển khai đã đạt kết quả cao; ứng dụng CNTT trong GD đã có chuyển biến mới về chất.

B. Năm hạn chế, yếu kém

1. Nhìn chung, chất lượng GD còn thấp chưa đáp ứng yêu cầu phát triển của đất nước; đặc biệt ở các vùng điều kiện kinh tế - xã hội khó khăn, học sinh yếu kém còn chiếm tỉ lệ khá cao, việc huy động học sinh ra lớp và duy trì tỉ lệ đi học chuyên cần gặp nhiều khó khăn.

2. Quản lí hệ thống GD còn nhiều bất cập, hạn chế hiệu quả và chất lượng GD: Phân cấp quản lí GD chưa hợp lí giữa Bộ Giáo dục và Đào tạo với các Bộ, Ngành, địa phương; cơ chế quản lí tài chính vẫn còn bất hợp lí; quy hoạch, quản lí cán bộ còn chưa hiệu quả; công tác bồi dưỡng cán bộ quản lí theo yêu cầu mới còn chậm triển khai; hệ thống quản lí chất lượng GD mới hình thành, chưa phát huy vai trò trong thực tế; công tác soạn thảo văn bản quy phạm pháp luật còn

thiếu đồng bộ, chậm tiến độ.

3. Kết quả về đổi mới phương pháp dạy và học vẫn còn hạn chế, vẫn còn phổ biến tình trạng dạy theo cách “đọc chép”. Bộ đã có chỉ đạo bước đầu nhưng vẫn chưa thống nhất được mô hình, phương pháp và tài liệu phục vụ đổi mới phương pháp dạy và học.

4. Tình trạng thiếu, thừa giáo viên ở các cấp học đã kéo dài nhiều năm, Bộ chưa chỉ đạo giải quyết có kết quả. Phương pháp và chất lượng đào tạo giáo viên chưa theo kịp yêu cầu đổi mới của GD.

5. Cơ sở vật chất kĩ thuật nhà trường ở nhiều địa phương vẫn còn thiếu thốn và lạc hậu: thiếu đất, trường, lớp; trường học chưa đảm bảo vệ sinh môi trường, thiếu nhà vệ sinh, nước sạch; hệ thống thư viện còn nghèo nàn; phòng học bộ môn còn hạn chế về số lượng và chất lượng; thiết bị dạy học thiếu, chưa đồng bộ và hiệu quả sử dụng kém, chưa đáp ứng được yêu cầu sử dụng thiết bị dạy học của giáo viên để phục vụ cho giảng dạy và đổi mới phương pháp dạy học. Sử dụng CNTT trong dạy và học còn gặp nhiều khó khăn, nhất là ở các vùng sâu, vùng xa.

C. Bốn bài học kinh nghiệm

Từ thực tiễn chỉ đạo và đánh giá về những kết quả nổi bật và những hạn chế, yếu kém trong năm học 2008 - 2009 vừa qua, 4 bài học kinh nghiệm sau đây vẫn còn nguyên giá trị.

1. Để thực hiện thành công những chủ trương lớn của ngành, điều tiên quyết là phải quán triệt sâu sắc quan điểm phát triển GD là sự nghiệp của Đảng, Nhà nước và toàn dân để từ đó xây dựng các chương trình phối hợp với các cấp, các ngành, các đoàn thể, tổ chức xã hội nhằm huy động các lực lượng xã hội trực tiếp tham gia và hỗ trợ các hoạt động GD, tạo được sự đồng thuận của xã hội, sự ủng hộ của các cấp, các ngành, của các địa phương, trong đó sự chủ động của ngành GD&ĐT về thông tin cho xã hội, tham mưu cho Chính phủ, lãnh đạo các địa phương và tổ chức thực hiện là hết sức quan trọng và có ý nghĩa quyết định (3 chủ động của ngành để tạo đồng thuận xã hội).

2. Việc đổi mới sự nghiệp GD vừa là nhu cầu cấp bách, lại vừa phải được chuẩn bị kĩ, đồng bộ về mô hình thực tiễn, nhận thức của các tầng lớp xã hội, sự sẵn sàng của đội ngũ thầy cô giáo và

cán bộ quản lý GD, sự hỗ trợ của hệ thống thông tin, truyền thông (4 đồng bộ để đổi mới GD).

3. Các cấp quản lý GD phải tích cực đề xuất với các cấp có thẩm quyền những vấn đề có tính chiến lược cho phát triển GD. Phải bám sát thực tiễn, bám sát cơ sở một cách có kế hoạch, sẵn sàng nghe các khó khăn, yếu kém của cơ sở, có ý thức tìm tòi, phát hiện và nhân rộng mô hình tốt, giải quyết kịp thời, dứt điểm những vướng mắc phát sinh.

4. Để nâng cao chất lượng và hiệu quả GD, phải quán triệt sâu sắc yêu cầu nhà nước phải quản lý chất lượng GD, đánh giá trung thực kết quả học tập và rèn luyện của học sinh; chuẩn hóa các yếu tố đầu vào và yêu cầu đầu ra của các cơ sở GD, xã hội hóa GD.

D. Phương hướng, nhiệm vụ trọng tâm của GD mầm non, GD phổ thông, GD thường xuyên và GD chuyên nghiệp năm học 2009-2010 (*)

Năm học 2009 - 2010 được xác định là "Năm học đổi mới quản lý và nâng cao chất lượng GD". Toàn ngành Giáo dục và Đào tạo (GDĐT) tập trung thực hiện tốt các nhiệm vụ trong tâm sau đây:

1. Tiếp tục thực hiện ba cuộc vận động và phong trào thi đua "Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực" trong ngành nhằm nâng cao chất lượng GD, đặc biệt là GD đạo đức, nhân cách và kĩ năng sống cho học sinh.

2. Đổi mới quản lý GD.

3. Triển khai đồng bộ các giải pháp nâng cao chất lượng GD.

4. Tiếp tục phát triển mạng lưới trường, lớp và tăng cường cơ sở vật chất, thiết bị GD.

5. Chăm lo và đầu tư cho phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý GD.

6. Đánh giá toàn diện kết quả thực hiện Chiến lược phát triển GD 2001 - 2010. Xây dựng Chiến lược phát triển GD 2011 - 2020. Triển khai thực hiện các đề án phát triển GD.

7. Một số nhiệm vụ đặc thù về GD các bậc học.

7.1. GD mầm non

Tiếp tục triển khai thực hiện Quyết định số 149/2006/QĐ-TTg ngày 23/5/2006 của Thủ tướng Chính phủ; tập trung phát triển quy mô, mạng lưới trường, lớp mầm non phù hợp với yêu

cầu và tình hình thực tế của địa phương; thực hiện chương trình phổ cập mẫu giáo 5 tuổi, tập trung chuẩn bị tiếng Việt cho trẻ em người dân tộc thiểu số để trẻ vào học lớp 1; triển khai đại trà chương trình GD mầm non mới, đổi mới phương pháp, nâng cao chất lượng chăm sóc GD trẻ, giảm tỉ lệ trẻ suy dinh dưỡng xuống dưới 10%. Đổi mới công tác quản lý, tăng cường thanh tra, kiểm tra, đặc biệt với các cơ sở GD mầm non tư thục. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, công tác xã hội hóa GD để huy động các nguồn lực, sự tham gia của cha mẹ chăm lo cho GD mầm non.

7.2. GD phổ thông (GDPT)

Đối với GD tiểu học: Ban hành Thông tư hướng dẫn GD hoà nhập trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt; Thông tư hướng dẫn tiêu chuẩn phổ cập GD tiểu học đúng độ tuổi; Thông tư quy định đánh giá xếp loại kết quả học tập học sinh tiểu học. Chỉ đạo dạy học theo chuẩn của chương trình. Tích hợp nội dung GD đạo đức, tiếng Việt vào các môn học và hoạt động GD. Thực hiện dạy học Tiếng Việt lớp 1 cho học sinh dân tộc thiểu số chưa biết nói tiếng Việt (Văn bản hướng dẫn số 7679/BGDĐT-GDTH ngày 22/8/2008). Chỉ đạo dạy học môn Thủ công, Kĩ thuật theo hướng điều chỉnh nội dung, kế hoạch dạy học phù hợp với đối tượng học sinh. Thực hiện bàn giao kết quả học tập của học sinh lớp dưới lên lớp trên. Nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý GD. Tập trung bồi dưỡng năng lực cho đội ngũ cán bộ quản lý về công tác chỉ đạo và quản lý việc dạy học theo chuẩn kiến thức, kĩ năng của chương trình. Đẩy mạnh ứng dụng CNTT trong quản lý và trong dạy học. Chuẩn bị triển khai thực hiện đề án dạy học tiếng Anh ở tiểu học.

Đối với GD trung học: củng cố kết quả đạt được trong việc thực hiện chương trình và sách giáo khoa mới. Phát triển trường chuyên thành trường chất lượng cao và bồi dưỡng nhân tài, chuyển một số trường sang học 2 buổi/ngày để thực hiện mục tiêu GD toàn diện. Chỉ đạo tích cực đổi mới kiểm tra đánh giá thúc đẩy đổi mới phương pháp dạy học. Đẩy nhanh tiến độ xây dựng trường chuẩn quốc gia. Thực hiện việc chuẩn hoá cơ sở GD, giáo viên, cán bộ quản lý theo chuẩn do Bộ GDĐT ban hành. Chỉ đạo chặt chẽ để cả nước hoàn thành mục tiêu phổ cập

GD THCS vào năm 2010 theo Nghị quyết số 41/2000/QH10 của Quốc hội khoá X. Tổng kết 3 năm triển khai đại trà chương trình và sách giáo khoa mới cấp THPT. Bồi dưỡng công tác quản lí và dạy học theo chuẩn kiến thức, kĩ năng.

7.3. GD thường xuyên (GDTX)

Củng cố và phát triển hệ thống mạng lưới Trung tâm GDTX theo mô hình lồng ghép nhiệm vụ dạy bổ túc văn hoá, hướng nghiệp và dạy nghề; tiếp tục phát triển số lượng đi đôi với việc tăng cường chất lượng và hiệu quả hoạt động của các Trung tâm học tập cộng đồng. Đa dạng hoá nội dung, chương trình và phương thức học tập thường xuyên, nhất là các chương trình phổ biến kiến thức hành dụng, chuyển giao công nghệ,... đáp ứng nhu cầu học tập suốt đời của mọi người dân, góp phần nâng cao năng suất lao động và chất lượng cuộc sống cộng đồng. Tiếp tục thực hiện có hiệu quả đề án "Xây dựng xã hội học tập giai đoạn 2005-2010" theo Quyết định số 112/QĐ-TTg ngày 18/5/2005 của Thủ tướng Chính phủ. Triển khai xây dựng đề án xóa mù chữ và GD tiếp tục sau khi biết chữ giai đoạn 2011-2020. Rà soát mạng lưới và tăng cường quản lí chất lượng đào tạo, bồi dưỡng tin học, ngoại ngữ ngắn hạn, đào tạo tại chức, từ xa; nghiên cứu và triển khai các mô hình đào tạo trực tuyến đối với các chương trình bồi dưỡng, cập nhật kiến thức, kĩ năng ngắn hạn.

7.4. GD trung cấp chuyên nghiệp (TCCN)

Tiếp tục mở rộng quy mô, nâng cao chất lượng đào tạo; thực hiện đồng bộ các giải pháp phân luồng học sinh sau trung học cơ sở và trung học phổ thông; nâng cao chất lượng và hiệu quả GD nhờ đổi mới quản lí GD trong đó tập trung đổi mới cơ chế tài chính, cải cách hành chính, ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lí, tăng cường thanh tra và xử lí công khai các vi phạm. Tất cả các trường TCCN phải công bố chuẩn đầu ra của ngành đào tạo và kế hoạch tổ chức thực hiện cho đạt chuẩn.

7.5. GD dân tộc

Nghiên cứu điều chỉnh, bổ sung các chính sách hỗ trợ giáo viên và học sinh ở vùng dân tộc; củng cố, phát triển trường phổ thông dân tộc bán trú, đảm bảo học sinh có chỗ ở an toàn, đủ ăn, đủ mặc và đủ sách học; phát triển hệ thống trường phổ thông dân tộc nội trú theo quy hoạch

thống nhất, nâng cao chất lượng dạy học của trường phổ thông dân tộc nội trú. Tiếp tục các giải pháp tăng cường tiếng Việt cho học sinh dân tộc ở mầm non, tiểu học; dạy tiếng dân tộc trong các trường phổ thông và sư phạm; bồi dưỡng tiếng dân tộc cho giáo viên vùng dân tộc.

Năm học 2009 - 2010 là năm học thứ 4 toàn ngành quyết tâm thực hiện Chỉ thị 33/2006/CT-TTg của Thủ tướng Chính phủ về chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong GD, là năm học thứ 3 thực hiện cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh" và cuộc vận động "Mỗi thầy giáo, cô giáo là một tấm gương đạo đức, tự học và sáng tạo" và là năm học thứ 2 triển khai phong trào thi đua "Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực". Năm 2010 là năm chấn của nhiều sự kiện trọng đại: 80 năm ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam; 65 năm thành lập nước Cộng hòa XHCN Việt Nam; 1.000 năm Thăng Long - Hà Nội; 40 năm thực hiện Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh; chuẩn bị tiến tới Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XI, cả nước sẽ kết thúc thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2006 - 2010, bắt đầu giai đoạn phát triển mới 2011- 2015.

Với sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, sự phối hợp của các cấp, các ngành, các đoàn thể và các địa phương toàn ngành phấn đấu thực hiện thắng lợi năm học với chủ đề "Năm học đổi mới quản lí và nâng cao chất lượng GD", tạo tiền đề đáp ứng tốt hơn yêu cầu hình thành lớp thanh niên có năng lực công dân mới, phát triển nguồn nhân lực có chất lượng và bồi dưỡng nhân tài cho đất nước trong thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

(*) Nội dung chi tiết, xin tìm đọc "Chỉ thị về nhiệm vụ trọng tâm của giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, giáo dục thường xuyên và giáo dục chuyên nghiệp năm học 2009-2010" của Bộ GD&ĐT số 4899/CT-BGDĐT ngày 04/8/2009. Nguồn: www.moet.gov.vn.

SUMMARY

The article presents 5 outstanding outcomes and 5 weak point from MOET's assessment of the school year 2008-2009, based on which 4 lessons have been drawn, directions, key tasks for pre-school, general, continuing and professional education in school year 2009-2010 have been formulated.